

Gimnazija Zaječar, Kneginje Ljubice 5

AKTIVIZAM I POLITIČKI IDENTITET MLADIH U SRBIJI

Mentor:

Dragana Rašić

Učenica:

Jovana Prvulović, IV₃

Zaječar, 12. februar 2022.

SADRŽAJ

1. Uvod	3
2. Predstavljanje problema i postavljanje hipoteze	3
3. Predstavljanje načina istraživanja	4
4. Koliko su mladi trenutno uključeni u donošenje odluka?	5
5. Aktivizam mladih	10
6. Mogućnosti za povećanje političke participacije mladih u Srbiji.	11
8. Zaključak	14
9. Prilozi	15
10. Literatura	15

1. UVOD

Mladi ljudi, uzrasta od 15 do 30 godina, prema poslednjoj objavljenoj proceni broja stanovništva¹ sa kraja 2019. godine, čine 16,47% od ukupnog broja stanovništva, predstavljaju izuzetno značajnu kategoriju i buduće nosioce promena u društvu. Srbija je pretežno zemlja starijih, stopa nataliteta kontinuirano opada iz godine u godinu, a kretanje stanovništva je preveliko. Posebno su vidljive migracije mladog stanovništva koje su svake godine sve izraženije. San velikog broja mladih ljudi je da napusti Srbiju i nastavi svoj život u nekoj od zapadnih zemalja za koje veruju da pružaju bolje uslove (dostupnost posla u okviru njihove struke, bolja platežna moć ljudi i jednostavno veći standard života). Mladi imaju osećaj da je ovo zemlja „odraslih“ ljudi, da ostaju neprimećeni, kako oni, tako i njihove potrebe. Zato odlučuju da napuste sredinu u kojoj smatraju da je nemoguće da se njihovi zahtevi ispoštuju i mišljenje čuje.

Ova tema je od posebnog značaja za mene kao mladu osobu koja tek treba da radi na izgradnji sebe kao ličnosti i svog života u ovoj zemlji. Želim da živim u državi gde ću moći ravnopravno da učestvujem u donošenju odluka i gde mladi neće biti ostavljeni na marginama političkog života.

Cilj ovog rada je prikazivanje realne slike učešća mladih u političkom životu u Srbiji, političke participacije mladih, odnosa političkih subjekata i političkih institucija prema mladima i (ne)poverenje mladih u iste.

2. PREDSTAVLJANJE PROBLEMA I POSTAVLJANJE HIPOTEZE

Politička participacija je dobrovoljno učešće pojedinaca i socijalnih grupa u iniciranju, razmatranju, donošenju i realizovanju političkih stavova i odluka.

U svojoj lokalnoj zajednici, primetila sam smanjenu zainteresovanost mladih za pitanje politike. Već 4 godine unazad se bavim aktivizmom u okviru nekoliko organizacija. Stalni sam volonter Timočkog Omladinskog centra i vršnjački edukator u okviru organizacije “FenomenA”. Dosta slobodnog vremena provodim učestvujući na seminarima na kojima su

---

¹ Publikacija Republičkog zavoda za statistiku: <https://publikacije.stat.gov.rs>

glavne teme omladinski aktivizam i učešće mladih u politici. Kroz svoj rad i učešće u mnogobrojnim projektima, ostvarila sam saradnju sa mladim ljudima koji se bave istim ili sličnim temama. Međutim, primetila sam da se mišljenja mojih prijatelja koji nisu na ovaj način uključeni u ove teme dosta razlikuju od mog. Većina mladih u mojoj okolini ne koristi svoje biračko pravo, definiše sebe kao apolitične osobe i distancira se od bilo kakvih političkih dešavanja. Ovi podaci naveli su me na razmišljanje zašto je toliko malo mladih ljudi spremno da se uključe u procese koji se tiču politike.

Na osnovu dosadašnjeg iskustva, postavila sam dve hipoteze:

- 1. Mladi se ni na koji način ne osećaju uključenima u procese donošenja odluka**
- 2. Mladi ljudi su više priklonjeni nevladinim organizacijama u koje imaju poverenje, nego vladinim organizacijama**

3. PREDSTAVLJANJE NAČINA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je sprovedeno u periodu od decembra 2021. do februara 2022. godine. U toku istraživanja, korišćeno je više tehnika prikupljanja podataka.

- **Analiza dokumenata** – ovom tehnikom obuhvaćeni su dostupni podaci i izveštaji institucija poput Republičkog zavoda za statistiku, Centra za slobodne izbore i demokratiju, Balkanske grupe za istraživanje politika i Krovne organizacije mladih Srbije. Iz dokumenata ovih organizacija, analizirane su tematske oblasti vezane za uključenost mladih u politička dešavanja i aktivizam mladih. Na mestima gde su korišćena ova istraživanja to je naglašeno u tekstu.
- **Intervjui** – ova tehnika korišćena je za kvalitativno istraživanje pojedinih tema na osnovu procene gde analiza dokumenata nije dala sve potrebne podatke i gde je neophodno doći do dodatnih informacija. Učesnici intervjuja su odabrani na osnovu kriterijuma relevantnosti za datu temu. Urađena su ukupno dva intervjuja:
  1. Sa Milicom Jovanović, učenicom četvrte godine gimnazije u Zaječaru, vršnjačkom edukatorkom i aktivistkinjom Timočkog Omladinskog centra koja se u poslednje vreme najviše bavi aktivizmom iz oblasti održivog razvoja. Ove godine je u saradnji sa Svetskom organizacijom za zaštitu prirode (WWF) pokrenula i sopstvenu inicijativu.
  2. Sa Nemanjom Markovićem, studentom na fakultetu političkih nauka u Beogradu i stalnim volonterom organizacije Crveni krst.

- **Online upitnik²** – na ovaj način istraživanje je obuhvatilo 240 ljudi na teritoriji opštine Zaječar. Tip uzorka je namerni/ciljani na populaciju mladih (od 15 do 30 godina) kao dela opšte populacije. U okviru te osnovne grupe, uzorak je slučajni. Cilj ove tehnike bio je prikupljanje podataka radi upoređivanja dobijenih rezultata sa istraživanjem Krovne organizacije mladih Srbije objavljenom u dokumentu „Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2021“. U anketi koja je sprovedena u opštini Zaječar, postavljena su identična pitanja kao u istraživanju KOMS-a, kako bi se uporedili odgovori ispitanika na državnom i lokalnom nivou. Upitnik se sastojao iz dve grupe pitanja – Volonterski rad i Politička participacija. Kombinovana su otvorena i zatvorena pitanja – ponuđeni odgovori, višestruke skale, mogućnost višestrukih odgovora.

4. KOLIKO SU MLADI TRENUTNO UKLJUČENI U DONOŠENJE ODLUKA?

U aktuelnom sazivu Narodne skupštine Republike Srbije, trenutno je 22 poslanika koja spadaju u kategoriju mladih, što čini 8,8% ukupnog broja predstavnika. Mlade predstavnike u parlamentu imaju 4 političke partije: Srpska napredna stranka (17 mladih poslanika), Socijalistička partija Srbije (3 mlada poslanika), Savez vojvođanskih Mađara i Stranka demokratske akcije (po 1 mlad poslanik). Kao ni tokom prethodnih godina, ni u ovom sazivu Narodne skupštine nije formiran Odbor za mlade.

Ako pogledamo sazive Vlade Republike Srbije, u poslednjih 15 godina, samo dva ministra su bila mlađa od 30 godina. Nikola Selaković je u prvoj vladi Ivice Dačića, formirane 2012. godine, sa 29 godina postao ministar pravde i državne uprave. Naredne, 2013. godine, u drugoj vladi Ivice Dačića našao se Lazar Krstić, koji je, takođe, sa 29 godina postao ministar finansija. Trenutno, u Vladi Republike Srbije nijedan ministar nije mlada osoba.

Tokom 2020. godine, pored parlamentarnih izbora, gotovo u svim jedinicama lokalne samouprave u Srbiji održani su i lokalni izbori. Odlučila sam da prikupim podatke³ o broju mladih zastupljenih na najvišim funkcijama lokalnih samouprava. U kategoriji mladih nalazi

---

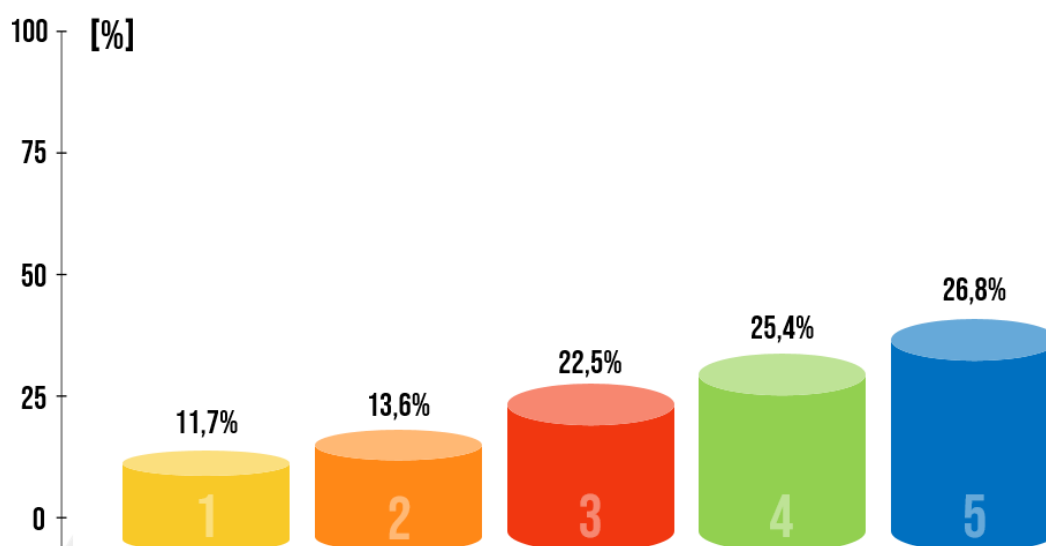
² Link upitnika se nalazi u prilogu

³ <http://mduls.gov.rs/registri/lokalne-samouprave-u-srbiji>

se samo Đorđe Nikitović, predsednik opštine Požega, dok trenutno nijedan gradonačelnik u Srbiji nije deo iste kategorije.

Odgovorna briga o mladima podrazumeva da se svaki glas mladih u demokratskim procesima čuje i važi. Demokratija nije potpuna ukoliko mladi nisu važan deo biračkog tela. Uprkos uspostavljanju institucija kao što su kancelarije za mlade i donošenju Zakona o mladima, njihov glas se ne čuje i ni na koji način nisu donosioci odluka u društvu, već je ovo isključivo domen moćnih i iskusnih ljudi iz oblasti politike. Mladi nisu pasivni kada govorimo o aktivnom učešću u donošenju odluka, već su sistemski obeshrabreni i udaljeni od procesa diskusije o politikama, uprkos volji većine mladih. U Srbiji ne postoji politička kultura da mladi kontinuirano učestvuju u donošenju odluka, na lokalnom ili državnom nivou. Na to ih ne podstiče niti obrazovni sistem, niti mediji, pa mladi uglavnom nisu ni upoznati sa različitim mogućnostima koje im se pružaju.

Na pitanje u anketi „Koliko ste zainteresovani za politička dešavanja u Srbiji?“, na skali od 1 do 5 (1 – Uopšte nisam zainteresovan/a, 5 – Veoma sam zainteresovan/a), prosečan odgovor mladih koji su učestvovali u ovom istraživanju je 3,42. Zainteresovani i veoma zainteresovani ispitanici čine 52,2% od ukupnog broja, dok je odgovor da uopšte nije zainteresovano za politiku dalo 11,7% ispitanika.

Grafikon 1

Institucije se sve više vode principom "o mladima, bez mladih", pa informacije do kojih dolaze često nisu relevantne i ne ukazuju na stvarne potrebe mladih. Milica Borjanić, koordinatorka projekta u Krovnoj organizaciji mladih je tokom panela⁴ na ovu temu napomenula kako političke partije suštinski ne žele mlade kao ravnopravne partnere u donošenju odluka, već ih uglavnom koriste za kampanje i politička okupljanja kao "sledbenike koji će se fotografisati u pozadini". Uprkos tome, čak 11,4% mladih ljudi koji su učestvovali u anketi koju sam sprovela vidi mogućnost da kroz angažman u političkim strankama budu nosioci promena u društvu. Preostalih 88,6% ispitanika ne veruje u mogućnost ostvarivanja promena ovim putem, a kao glavne argumente navode korupciju unutar političkih stranaka i praksu gde članstvo u političkoj stranci služi samo kao karta za zapošljavanje, uglavnom ljudi sa neadekvatnim kvalifikacijama, u javnim institucijama, prvenstveno vladinim. Veruju i u postojanje predrasuda zbog broja godina - biti mlad u mentalitetu političkih stranaka znači neiskustvo. Moje mišljenje je da su mladi tu upravo zbog inovativnosti ideja. Danas se, društvo jako brzo menja i primetljiva je velika generacijska udaljenost. Smatram da ljudi od 20 i 50 godina nikada ne bi isti problem rešili na isti način. U prilog ovom mišljenju stoji i istraživanje⁵ „Generations Apart and Together“ Paula Tejlora u okviru Pew Research centra. Ovo istraživanje je postavilo pitanje da li se mladi i stariji razlikuju po 8 osnovnih vrednosti i osobina: radnoj etici, moralnim vrednostima, verskim uverenjima, rasnoj i društvenoj toleranciji, muzičkim sklonostima, upotrebi novih tehnologija, političkim uverenjima i poštovanju prema drugim ljudima. Rezultati istraživanja su pokazali da postoji generacijski jaz na svakoj od 8 testiranih vrednosti, a 7 od 10 (74%) ljudi kaže da se mladi i stariji znatno razlikuju po svojim političkim uverenjima.

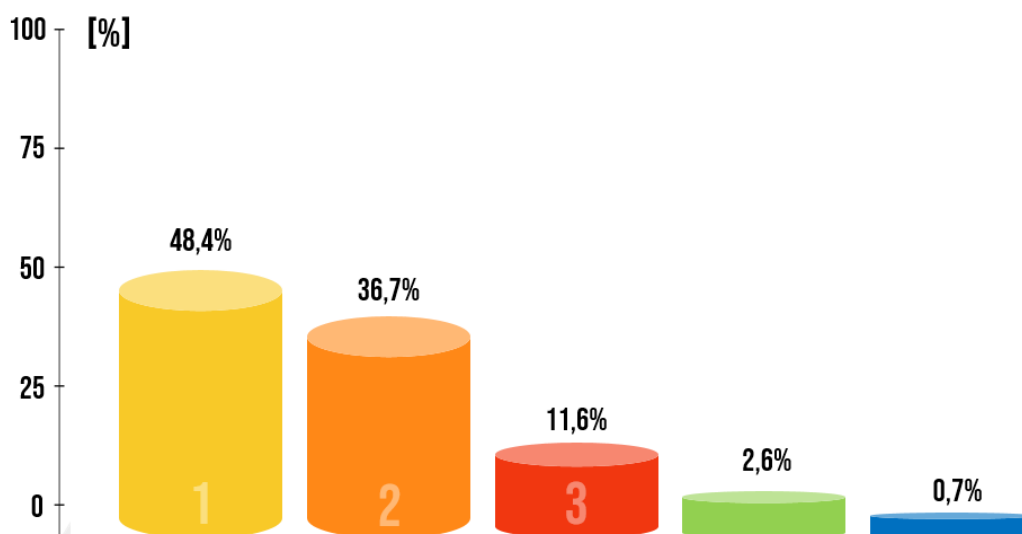
U Alternativnom izveštaju o položaju mladih u Srbiji⁶ iz 2021. godine, nalazi se i istraživanje o tome koliko se mladi osećaju uključenima u donošenje odluka. Na pitanje „Koliko politički sistem u Srbiji omogućava mladima da utiču na političke procese i odluke?“, na skali od 1 do 5 (1 – Uopšte ne omogućava; 5 – Omogućava u potpunosti) prosečan odgovor ispitanika je 1,71. Da politički sistem u potpunosti omogućava uticaj mladih na političke procese i odluke smatra tek 0,7% mladih ispitanika, dok 48,4% ispitanika smatra da uopšte ne omogućava.

---

⁴ Panel diskusija "Šta institucije garantuju mladima?" <https://koms.rs/2021/11/29/>

⁵ https://www.pewresearch.org/social-trends/2009/08/12/generations-apart-and-together/?fbclid=IwAR1RY3011D7MGzngfi-mt-k_XO2WIBtrCXUg7tk5Dej2t5MKjrYLNFSgSs

⁶ Ceo izveštaj možete preuzeti na linku <https://koms.rs/2021/08/12>

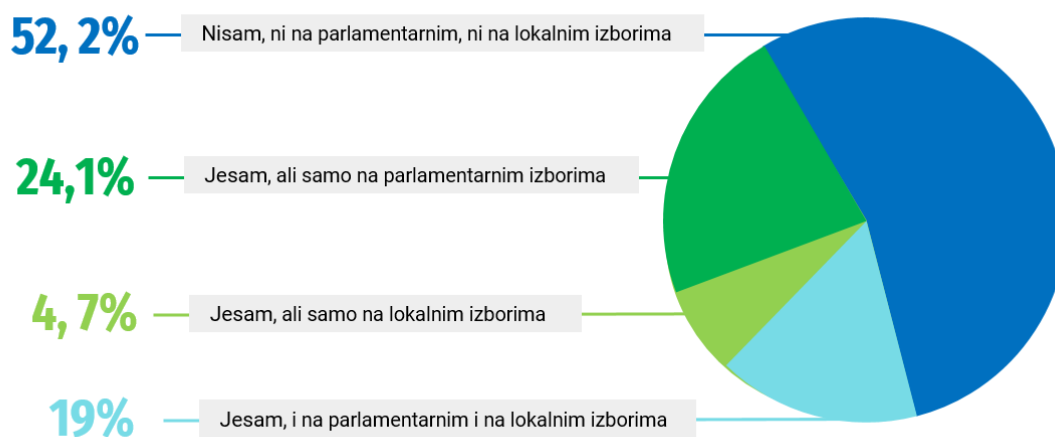
Grafikon 2

Kako bih dobila relevantnije rezultate, isto pitanje postavila sam i u anketi koju sam sprovela u svom gradu. Čak 58,7% ispitanika je reklo da smatra kako politički sistem u Srbiji uopšte ne omogućava mladima da utiču na političke procese i odluke. Kada sam, nakon pažljive analize, uporedila rezultate ove dve ankete, zaključak je bio očigledan: Mladi se osećaju apsolutno isključenim iz političkog života i smatraju da nemaju nikakav uticaj na donošenje važnih formalnih odluka.

Nakon ovih saznanja, želela sam da, putem ankete proverim koliki procenat mladih koji su tokom održavanja parlamentarnih i lokanih izbora 2020. godine bili punoletni i imali pravo glasa na izborima, zapravo iskoristili svoje biračko pravo.

Tu sam naišla na potpuni paradoks. Mladi ne veruju da im sistem omogućava uticaj na donošenje odluka, a opet 52,2% mladih ne koristi svoje biračko pravo.

Grafikon 3

Ovaj fenomen je pokušao da mi objasni Nemanja Marković, koji je naveo svoje lične razloge zbog kojih nije izašao na glasanje: “Verujem da nam političke stranke pred izbore nude trula obećanja i viziju našeg budućeg života koja je u skladu sa slikom koju su sami kreirali na osnovu nerelevantnih informacija. Mislim da svi nude ista obećanja, dok ništa ne preduzimaju. Nisam do sada primetio da bilo koja politička stranka ima političku poruku koja je posebno upućena mladima, a teško je i klasifikovati sve informacije koje nam se danas plasiraju. Nijedan političar ne radi ono što je u interesu građana i nisam siguran koga podržati na izborima i ko će se pokazati kao manje zlo po ovu zemlju.”

Veliki broj političkih partija ima jasno definisane unutrašnje strukture koje imaju široku geografsku pokrivenost unutar Srbije. Da li ove umrežene strukture osiguravaju odgovarajuće uključjenje mladih u donošenje odluka? Odgovor na ovo pitanje dobila sam u intervjuu sa Milicom Jovanović, aktivistkinjom Timočkog Omladinskog Centra. “Znam da su, u teoriji, konsultacije sa mladima sastavni deo pripreme i sprovođenja lokalnih strategija i akcionih planova. Mada sam se, na sopstvenom primeru, uverila da se teorija u praksi ne poštuje. Naime, imala sam priliku da, kao volonter Timočkog omladinskog centra, prisustvujem pripremnoj radionici stvaranja lokalnog akcionog plana za mlade. Iako smo mi, kao mladi, svoje ideje izneli, one nigde nisu zabeležene. Na kraju je taj plan sastavljen bez naših predloga i nismo imali dalji uvid u konačnu izradu dokumenta. Smatram da se mladi upravo iz ovih razloga ograđuju od onoga što je njihovo pravo, jer su više puta doživeli da im ta prava budu uskraćena.

Mislim da glas mladih treba da se sluša jer, na kraju ovo društvo i država ostaje njima. Ovakve situacije se moraju promeniti i država mora da zna u kakvom svetu mladi žele da žive, kako možemo stvoriti složno društvo i bolju državu za sve.“ rekla je Milica.

Struktura, koja je, po mišljenju političkih partija, posvećena mladima i koja im pruža prostor za iskazivanje mišljenja, a time omogućava uključenost u donošenje odluka jeste omladinski forum. Organizacija “Grupa za Balkan”⁷ je tokom 2020. godine organizovala istraživanje⁸ sa članovima omladinskih foruma, u cilju shvatanja procesa, razloga i problema njihovog uključenja u politiku. Istraživanje je došlo do zaključka da su glavni razlozi za političko angažovanje mladih potreba za prostorom i podrškom za realizaciju ideja, percipirane mogućnosti za promene, zastupanje njihovog glasa, teška ekonomska situacija društva i obrazovanje. "Aktivizam na omladinskim forumima je jedini način da doprinesete stvarnom odlučivanju i promeni stanja, jer ti nudi mogućnost da budeš deo većih procesa", istaknuto je u rezultatima ovog istraživanja.

Međutim, iz Miličinog iskustva možemo samo zaključiti da je uloga ovih omladinskih struktura simbolična, dok su konačne odluke i dalje u rukama ljudi koji ovim strukturama uglavnom ni ne prisustvuju. Ovaj vid marginalizacije i periferijalizacije mladih pri donošenju odluka je obeshrabrujući faktor u smislu njihovog učlanjenja u omladinske forume. Ovo ograničava prostor za kritičko razmišljanje i obeshrabruje odgovarajuće intelektualno angažovanje i obrazovanje mladih, posebno u oblasti javnih politika.

5. AKTIVIZAM MLADIH

Aktivizam mladih predstavlja društveni angažman mladih koji su okupljeni oko neke zajedničke ideje i koji kroz zajedničko umrežavanje učestvuju u sprovođenju određenih projekata. Glavni cilj aktivizma je socijalna promena i unapređenje kvaliteta života mladih, sticanje kompetencija i rešavanje relevantnih pitanja. Kroz aktivno učešće, mladi doprinose društvu, a to može podrazumevati male lokalne akcije, ali i šire polje delovanja kao na regionalnom, nacionalnom ili međunarodnom nivou. Omladinski aktivizam se pokazao kao

---

⁷ <https://balkansgroup.org/sr/>

⁸ <https://balkansgroup.org/trening-za-mlade-u-politici/>

najuspešniji i najlakši način zastupanja interesa mladih i ostvarivanje prava učešća u različitim oblastima društva.

Aktivizam mladih obično podrazumeva samoorganizovanje kroz različite omladinske organizacije. To su formalne grupe koje su, bilo da njima upravljaju mladi ili ne, svakako posvećene radu sa mladima i bave se pitanjima od značaja mladim osobama. Na ovaj način mladi sprovode različite akcije i učestvuju u raznim projektima i programima (radionice za dodatno neformalno obrazovanje, volonterske prakse, omladinske razmene, kreativni programi za ispunjenje slobodnog vremena itd.)

Osnova bilo koje vrste aktivizma, jeste volontiranje. Iako se volontiranje može definisati na više načina, međunarodni upravni odbor IAVE (međunarodna asocijacija za volonterske aktivnosti) je, na njihovoj 16. Svetskoj konferenciji 2001. godine univerzalnom deklaracijom o volonterizmu⁹ usvojio definiciju koja glasi: “Volontiranje predstavlja jedan od osnova civilnog društva, afirmišući ono najplemenitije u čoveku – pacifizam, slobodu, jednake mogućnosti, bezbednost i pravdu za sve ljude.”

6. MOGUĆNOSTI ZA POVEĆANJE POLITIČKE PARTICIPACIJE MLADIH U SRBIJI

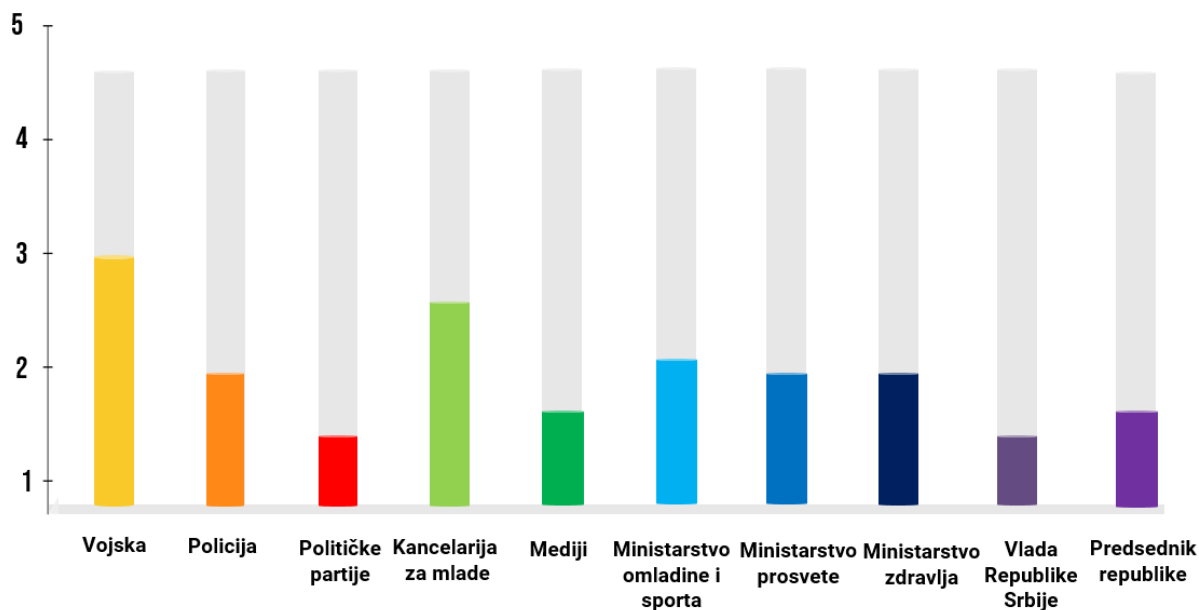
Ni jedan politički sistem nije dizajniran za mlade i oni uvek nailaze na otpor, ali je prostor civilnog društva sfera u kojoj mogu da se aktiviraju kako bi proizveli željene promene u svojoj zajednici. Neophodno je posvetiti adekvatnu pažnju njihovim potrebama, stavovima i željama, kao i podršci razvoja aktivizma mladih.

U istraživanju Krovne organizacije mladih Srbije koje je sprovedeno u toku prošle godine ispitano je i poverenje mladih u određene institucije. Mladi su svoje poverenje u svaku od institucija iz ankete rangirali od 1 do 5 (1 – Uopšte nemam poverenja, 5 – Imam veliko poverenje). Rezultati ovog istraživanja su pokazali da nijedna institucija nema prosečnu ocenu veću od 3, te da su mladi u potpunosti nepoverljivi. Institucije koje se ističu sa najmanjim poverenjem su političke partije, mediji i političke institucije (Vlada Republike Srbije, predsednik republike). Ministarstva koja su od važnosti za mlade (Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstvo zdravlja) imaju više

---

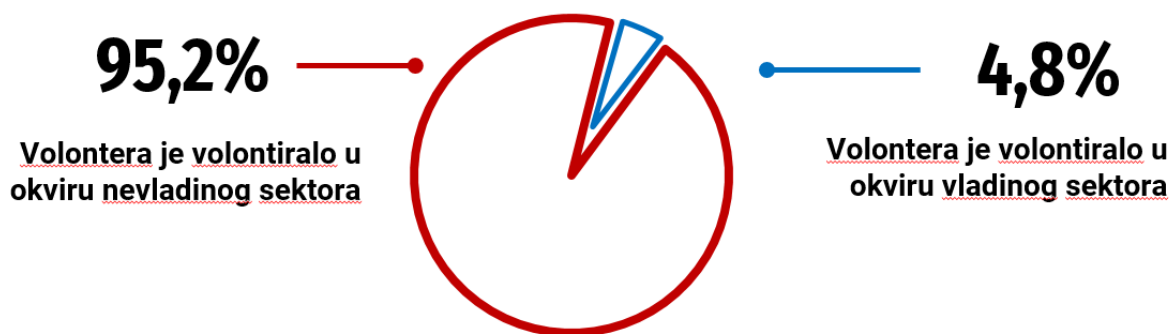
⁹ <https://www.iave.org/advocacy/the-universal-declaration-on-volunteering>

prosečne ocene, dok mladi najmanje nepoverenja imaju u vojsku (prosečna ocena 2,78) i Kancelariju za mlade (prosečna ocena 2,31).

Grafikon 4

U Srbiji postoji i veliki broj omladinskih nevladinih organizacija, i raznih organizacija za mlade koje deluju u lokalnim sredinama, ali i na nacionalnom i međunarodnom nivou. Na pitanje „Da li si volontirao/la u nekoj organizaciji u proteklih godinu dana?“ iz ankete koju sam sproveda, 62,9% mladih je odgovorilo da jeste, i to upravo u okviru neke nevladine organizacije. Najveći broj ispitanika (31,61%) volontirao je u okviru humanitarnih organizacija poput Crvenog krsta (27,36%) i ekološkim organizacijama (26,2%), dok preostali procenat čine ispitanici koji su bili volonteri pri organizovanju različitih kulturnih, sportskih i umetničkih dešavanja. Tek 4,8% ispitanika je u toku prošle godine volontiralo u vladinom sektoru i to u okviru zdravstva. Kako su ispitanici odgovorili da su uglavnom bili pomoć zdravstvenim radnicima pri vakcinaciji stanovništva, možemo zaključiti da je ovaj broj volontera direktno povezan sa trenutnom epidemiološkom situacijom.

Grafikon 5

Nasuprot tome što prema vladinim organizacijama mladi osećaju odbojnost zbog nedoslednosti ideja koje zastupaju i otvoreno pokazuju svoje nepoverenje, prema nevladinim organizacijama su otvoreniji i veruju u kredibilitet samih organizacija koje su više prilagođene njihovim interesovanjima i kroz različite aktivnosti obrađuju teme u skladu sa interesima mladih. Iz tih razloga, mladi se znatno češće opredeljuju da svoje probleme i ideje iskažu lokalnim nevladinim organizacijama i distanciraju se od dešavanja gde se jasno vidi uključenost neke, bilo koje, političke partije.

Pored svega, mladi su itekako svesni da volonterski rad donosi veliku korist. Na pitanje u anketi „Da li mislite da je volontiranje korisno za vas lično?“, 90,28% ipitanika je odgovorilo da smatra da jeste. Milica Jovanović je o ovoj temi rekla: „Smatram da tokom formalnog obrazovanja ne dobijamo priliku da steknemo veštine i iskustva koja su nam neophodna za buduću karijeru i lični razvoj. Mislim da se to baš stiče volontiranjem i neformalnim obrazovanjem. Volonterizam je i odličan dodatak CV-u i doprinosi stvaranju radne navike. Donosi nove poznanike, prijatelje, a možda i buduće poslovne saradnike. Zahvaljujući volontiranju poboljšala sam svoje meke veštine, javni nastup, komunikaciju sa ljudima, ali sam i svoje samopouzdanje i organizacione veštine podigla na viši nivo. Čak i negativna iskustva donose benefite, jer predstavljaju pripremu za buduće poslove i moguće probleme u kolektivu.“

7. ZAKLJUČAK

Obe hipoteze postavljene na početku ovog istraživanja su potvrđene:

1. Mladi se ni na koji način ne osećaju uključenima u procese donošenja odluka
2. Mladi ljudi su više priklonjeni nevladinim organizacijama u koje imaju poverenja, nego vladinim organizacijama

Iako je više od polovine mladih zainteresovano za politička dešavanja u državi, isto toliko mladih nije iskoristilo svoje biračko pravo na poslednjim parlamentarnim ili lokalnim izborima. Razlozi za to su nepoverenje u političke partije, kao i nepostojanje političkog programa za mlade. Političke partije bi trebalo da se obraćaju mladima, da se usmere na probleme mladih i da im posvete pažnju u kampanjama. Svi relevantni akteri moraju da podstiču političku participaciju mladih, da podstiču njihovo uključivanje u procese donošenja odluka i da im pružaju priliku da biraju i budu izabrani na najodgovornije i najvažnije državne funkcije.

U državne institucije mladi nemaju poverenja i više od 95% mladih volontera volontirao je pri nevladinom sektoru. Institucije bi trebalo da komuniciraju sa mladima, da im se obraćaju i da kreiraju programe usmerene na njih kako bi se podiglo poverenje mladih u institucije.

Iskustva mnogih zemalja su pokazala da bez aktivizma i učešća u društvenom životu mladi postaju „nevidljivi”, marginalizovani deo društva, a njihove potrebe bivaju zanemarene. Takva društva mladi napuštaju, tako da, pored mladih, i društvo ima veliku odgovornost da zadrži mlade ljude nudeći im više mogućnosti da ostvare svoje potrebe. Po poslednjim procenama, na godišnjem nivou, 51.000¹⁰ mladih ljudi napusti zemlju. To su uglavnom visokoobrazovani ljudi¹¹ koji beže iz zemlje gde njihove potrebe bivaju zanemarene.

Mi, mladi ljudi, nismo samo budućnost, već i sadašnjost ove zemlje. Zato se mora raditi na povećanju političke participacije, odnosu političkih subjekata prema mladima i pristupačnosti sadržaja koji su mladima od značaja kako bismo mogli reći da zajednica sistemski brine o mladima, da ih osluškuje i uvažava kao sagovornike u procesima donošenja odluka.

---

¹⁰ Statistički kalendar Republike Srbije 2020 <https://publikacije.stat.gov.rs>

¹¹ Statistički kalendar Republike Srbije 2020 <https://publikacije.stat.gov.rs>

8. PRILOZI

1. Online upitnik sproveden na teritoriji opštine Zaječar
<https://forms.gle/oSR4AVs1c9e689K27>

9. LITERATURA

1. Balkanska grupa za istraživanje politika [2018], *Mladi u politici*, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju, Beograd
2. Krovna organizacija mladih Srbije [2021], *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji*, Izdavačko preduzeće “Dosije Studio”, Beograd
3. Republički zavod za statistiku [2020], *Statistički kalendar Republike Srbije*, Narodna biblioteka Srbije, Beograd
4. <https://www.iave.org/advocacy/the-universal-declaration-on-volunteering>
5. <https://balkansgroup.org/sr/grupa-za-balkan-je-organizovala-drugu-obuku-na-temu-mladi-u-politici-2020/>
6. https://m.facebook.com/events/3068857373357589/?ref=newsfeed&_rdr
7. <http://mduls.gov.rs/registri/lokalne-samouprave-u-srbiji/?script=lat>
8. https://v-scout.org.rs/wp-content/uploads/biblioteka/istrazivanje-o-mladima/Aktivizam_mladih.pdf